

K. HEGEDUŠIĆ, *Dvorište u zimi*. Osijek, Galerija likovnih umjetnosti

članke iz književnosti i lik. umjetnosti. Lik. kritike i prikaze objavljivao je od 1929. poglavito u »Jutarnjem listu«.

BIBL.: *Uspjeh naše seljačke umjetnosti*, Jutarnji list, 21. IV. 1929; *Izložba Gustava Haneisea i Mirona Makanca*, 15 dana, 1932, 14; *Zagrebačke kapele i kapelice*, Svijet, 1934, 16; *Kipar Ivan Kerdić izrađuje reljefe nad portalom mirogojske kapelice*, Večer, 1940, 5988. V. Fo.

HARAMIJA, Živko, slikar (Cernik kraj Rijeke, 6. IX. 1923). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1951 (M. Tartaglia). Izlaže od 1953. U prvom razdoblju slika psihološke portrete istančanih kolorističkih odnosa, u kasnijim djelima prevladava mirnija instalacija lika. Ciklus crteža *Groteske* (1975–80) odlikuje se fantazijom i osobitim osjećajem za prostor i liniju (*Sukob generacija*, *Violinist*, *Relaksacija*). Samostalno izlagao u Rovinju (1978) i Zagrebu (1980, 1990). Bavi se karikaturom. Za ilustracije spjeva *Smrt Smail-age Čengića* I. Mažuranića dobio nagradu »Ivana Brlić Mažuranić« 1980.

LIT.: *V. Bužančić*, Živko Haramija (katalog), Rovinj 1978. — *V. Ekl*, Nadarenost i njegovana vještina, Vjesnik, 19. VII. 1978. — *V. Bužančić*, Groteske Živka Haramije (katalog), Zagreb 1980. — *T. Lalin*, Živko Haramija — akvareli iz vučanskog jarka (katalog), Zagreb 1990. V. El.

HASZ (HAZ), Josip, zlatar (Vásárhely, Mađarska, 1795 — ?, poslije 1830). Zlatarski majstor u Zagrebu. Svoje radove označavao žigom Zagreba (3 kule i šestokraka zvijezda) i imenom Hasz ili inicijalima JH. Poznati su njegovi srebrni votiv ruke (crkva u Mariji Bistrici), posipalo za šećer (priv. vlasništvo) i navikula (Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu) s ampirskim značajkama.

LIT.: *I. Bach*, Radovi zagrebačkih zlatara u zbirci Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu, Peristil, 1962, str. 109–110.

HAUEISE, Gustav Likan → LIKAN, GUSTAV

HAUK (Hank), Josip, zidar (? — Varaždin, 22. XI. 1753). Kao zidarski majstor dolazi u Varaždin prije 1744. Već 1745. dovršava novogradnju dijela palače grofa Patačića. God. 1746. postaje varaždinski građanin.

LIT.: *I. Lentić-Kugli*, Varaždinski graditelji i zidari 1700–1850, Zagreb 1981.

HAULIK, Juraj, zagrebački nadbiskup (Trnava u Slovačkoj, 20. IV. 1788 — Zagreb, 11. V. 1869). Novčanim priložima pomagao kulturne ustanove i pothvate u Hrvatskoj. Angažirao je vrtnog arhitekta Riedla, arhitekta F. Schüchta i kipara J. Käszmanna i uredio Maksimir (*Park Jurjaves*) u duhu romantičnoga pejzažnog perivoja (1838–43). Deset klasicističkih kolos-kipova u svetištu katedrale, neogotički oltar i biskupska stolica koje 1847. nabavlja za katedralu najraniji su primjeri historicizma u Zagrebu. Pomagao je gradnju crkve i samostana Sv. Vinka u Zagrebu. Doveo u Zagreb slikara I. Zaschea. Posjedovao vrijednu zbirku umjetnina.

LIT.: *M. Grlović*, Juraj Haulik, Album zaslužnih Hrvata XIX. stoljeća, Zagreb 1898–1900. — *O. Maruševski* i *S. Jurković*, Maksimir, Zagreb 1991. Ma. Bé.

HAUSER, Alois, austr. arhitekt, restaurator i arheolog (Beč, XI. 1841 — Baden bei Wien, 6. X. 1896). Profesor na školi za primijenjenu umjetnost u Beču, član bečke Centralne komisije, konzervator grada Beča, počasni arhitekt katedrale u Splitu. U Hrvatsku dolazi prvi put 1873. s A. Conzeom i G. Niemannom da izradi plan za restauraciju dalm. spomenika i iskapanja u Solinu. Pod njegovim vodstvom restaurirani su katedrala u Splitu (1880–85), stolna crkva i njezin zvonik u Zadru, loža u Trogiru, zvonik Sv. Marka u Hvaru, Knežev dvor i Sponza u Dubrovniku i Sveti Tripun u Kotoru.

BIBL.: *Il restauro del Duomo di Spalato*, VjAHD, 1880; *San Donato in Zara*, MCC, 1882 (s F. Bulićem); *Spjet i rimski spomenici Dalmacije*, 1884, suplement MCC; *La riapertura del Duomo di Spalato*, MCC, 1885; *Die Restaurierung des Domes von Spalato*, Österreichisch-ungarische

Revue, 1886; *Architektur, Plastik und Malerei in Dalmatien*, Österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild, Küstendland und Dalmatien, 1892; *Der Campanile von S. Marco in Lesina*, 1892; *Die Loggia in Traù*, 1894; *Le chiese di S. Lorenzo e Sta. Domenica in Zara*, VJAH, 1895; *Lapidi sepolcrali nella chiesa del convento delle Puludi presso Spalato*, ibid., 1898.

LIT.: F. Bulić, Prof. Luigi Hauser, VJAH, 1896. — *Isti*, Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij, Zbornik Matice hrvatske 925—1925, Zagreb 1925, str. 126. i 128. F. Bk.

HÉBRARD, Ernest, franc. arhitekt i arheolog (1875—1933). God. 1906—10. istražuje i snima Dioklecijanovu palaču u Splitu (s J. Zeillerom), što predstavlja temeljni rad o tom spomeniku. Istraživao u Ostiji, Solunu, grčkom dijelu Makedonije i Ateni.

BIBL.: *Le Palais de Dioclétien à Spalato*, Paris 1912.

HEČIMOVIĆ, Viktor, arhitekt (Otočac, 11. III. 1902 — Zagreb, 24. VI. 1987). Visoku tehničku školu polazio u Gdańsku, a arhitekturu diplomirao na Tehničkome fakultetu u Zagrebu 1926. Radi u građevnom poduzeću »Sunko i Jungman« (do 1930), u Odsjeku za novogradnje Gradskoga poglavarstva u Zagrebu (1930—45). Član je »Radne grupe Zagreb«, 1931—32, s kojom sudjeluje na mnogim natjecanjima, te na izložbi »Zemlje« 1932. s temom »Kuća i život«. Poslije II. svj. r. radi na obnovi škola, socijalnih ustanova i na stambenoj izgradnji, studijama za montažno građenje i prefabrikaciju, na urbanističkome planu Zagreba (sa S. Hribarom i I. Zemljakom, 1952—56). U Gradskome sekretarijatu za građevinarstvo bavi se stambenim problemima, standardizacijom i tipovima osnovnih škola (do 1969). Sudjeluje u izradi prostornoga plana Jadrana te projekta Južnoga i Gornjega Jadrana.

K. HEGEDUŠIĆ, *Poplava*

BIBL.: *Školski problemi općine Zagreb*, Zagreb 1938; *Urbanistički pogledi na industriju Zagreba*, Privreda Zagreb, 1955, 22; *Ekonomika stambene izgradnje i izgradnje gradova*, Ekonomski pregled, 1958, 8—9; *Rijeka Sava i obalni pojas od Zagreba do Podsuseda* (s E. Svetličićem), Građevinar, 1958, 5; *Prostorno uređenje jadranskog područja SRH i problemi opskrbe vodom* (s M. Šinkovcem i D. Volarićem), Krš Jugoslavije, 1969, 6.

LIT.: T. Premrl, Viktor Duško Hečimović (1902—1987). In memoriam, ČIP, 1987, 6. — *Isti*, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1989. T. Pl.

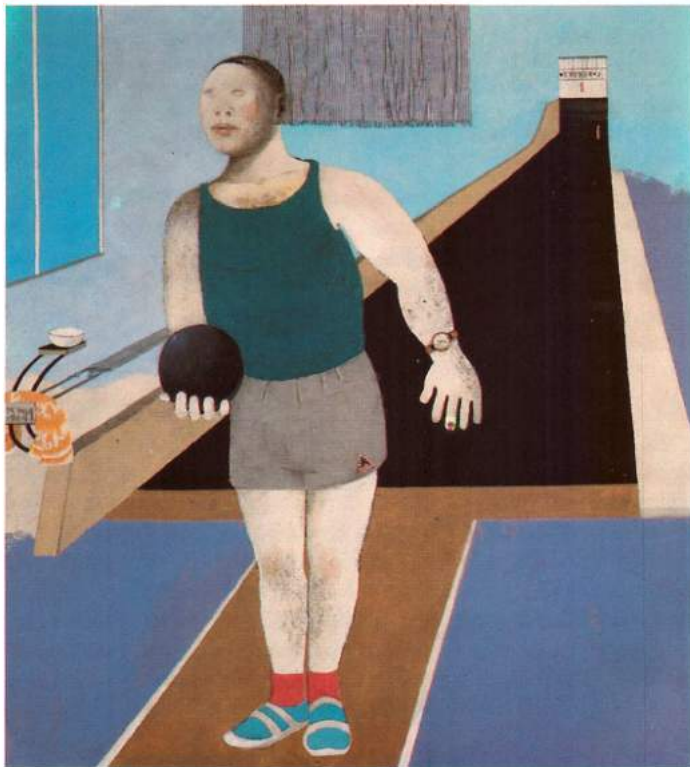
HEFELE, Ferdo, etnograf (Samobor, 10. IV. 1846 — 10. VII. 1909). Upravitelj više pučke škole u Sisku. Opisao neke narodne obrte i vještine, prikupio nazivlje alata i radnih postupaka (tkanja, bojenja, vezenja, lončarstva i dr.). Njegova zbirka modela sprava narodnih obrta nalazi se u Etnografskom muzeju u Zagrebu. — Zaslužan za popularizaciju i širenje narodnih rukotvorina.

BIBL.: *Naši domaći obrti*, Sisak 1896.

HEGEDUŠIĆ, Krsto, slikar (Petrinja, 26. XI. 1901 — Zagreb, 7. IV. 1975). Završio je studij na Akademiji u Zagrebu 1926 (T. Krizman, V. Becić, J. Kljaković), 1926—28. nastavlja studij slikarstva u Parizu. U domovini izlaže prvi put 1926 (s J. Plančićem), a u pariškom Salonu d'Automne 1928. Nakon povratka u zemlju stalno živi u Zagrebu, povremeno u Hlebinama, rodnome mjestu svojega oca. God. 1929. jedan je od pokretača i osnivača Udruženja umjetnika »Zemlja«, kojemu je tajnik do prestanka djelovanja grupe 1935. U Hlebinama počinje 1930. poučavati se ljake slikarstvu, pa se ondje tijekom vremena razvila tzv. Hlebinska slikarska škola. God. 1931. s braćom Smiljanom i Mladenom osniva u Zagrebu Klub »Astra« koji izdaje »Almanah savremenih problema«. U toj pub-

K. HEGEDUŠIĆ, Šampion. Zagreb, Moderna galerija

likaciji, kao i u drugim časopisima i zbornicima (»Književnik«, »Nova literatura«, »Ars«, »Savremena stvarnost«, »Pečat«), H. surađuje člancima o lik. i kulturnoj problematiki. God. 1932. proširuje svoja pedagoško-propagandna nastojanja i vodi slikarsku skupinu u sindikatu građevinskih radnika u Zagrebu (Raušević, Kostić, Mikloš). Zbog okupljanja seljaka i radnika, te općenito zbog svojih socijalističkih stajališta u više je navrata zatvaran. God. 1937. postaje nastavnik, a 1945. profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Od 1950. vodi Majstorsku radionicu za postdiplomski studij slikarstva. S bivšim učenicima i suradnicima osniva 1956. grupu »Mart«. Bio je član JAZU od 1948. God. 1953. pokrenuo je izdavanje Bulletin Instituta za likovne umjetnosti i potaknuo osnivanje Arhiva za likovne umjetnosti i Kabineta grafike JAZU, kojim je rukovodio 1957–60.

Već u Hegedušićevim crtežima što ih je izlagao 1926. u Zagrebu nazočna je socijalna nota. Zahtijevajući nezavisnost našeg lik. izraza i shvaćajući da »umjetnik može stajati izvan kolektiva« (iz programa »Zemlje«) H. naglašava socijalno i nacionalno obilježje djela, ali ističe da je »pored bezuvjetno ispravne ideologije odlučan i likovni kvalitet«. Njegove slike i crteži iz dvadesetih godina, u kojima se prepliću groteskne, satirične i nadrealne zasade, označavaju lik. prosvjed protiv neljudskih prilika u društvu (Rabšicer, 1927; Proštenje u mom selu, 1927; Zeleni kader, 1928; Rekvizicija, 1929; Poplava, 1932; Justitia, 1934; Pleti kotec kak tvoj otec, 1936; Peti maj, 1937; Bitka kod Stubice, 1939). Polazeći od pučkih sakral-

nih slikarija na staklu, H. u sredinu naviklu na tonsko slikarstvo čak i u djelima ekspresionista unosi gotovo posvemašnu plošnost i fovistički koncept boje, nižući intenzivne kromatske površine jednu do druge. Naturalizam koji proizlazi iz tematike i odabira boja naglašen je »primitivnim« oblicima i izražajnim crtežom. I sâm u to vrijeme slika temperom na staklu (*Bilo nas je pet vu kleti*, 1931) i tu tehniku prenosi na seljake u Hlebinama.

U razdoblju poslije 1945. H. razrađuje vlastiti koncept, proširuje krug motiva i unosi u svoja djela nove, kolažirane materijale, no ostaje vjeran svojoj temeljnoj tematici, sukobu pojedinca sa zlom u svijetu, pa i ta njegova djela zrače tjeskobom i prosvjedom (*Marija Gorska*, 1950; *Mrtve vode*, 1956; *Finale*, 1957; *Liqueur Foxy*, 1959; *Kiša*, 1963; *Transport logoraša I i II*, 1963; *Okupacija*, 1966; *Soho*, 1967). Izraz se pročišćuje i sažima, sve češći su motivi grada s njegovim apsurdima i dehumaniziranim prostorima a osnovna raspoloženja kreću se u širokom rasponu od melankolije i dramatike do sarkastične opservacije novoga realizma. God. 1969. radi veliku pov. kompoziciju *Anno Domini 1573* za svečani zastor Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu. U tome kazalištu povremeno je opremao predstave; radio je inscenacije i kostime za opere *Nikola Šubić Zrinski* I. Zajca i *Anđelova pjesma* F. Paraća, te drame *Matija Gubec* M. Bogovića i *Tomislav* T. Strozija. Osim štafelajnog bavio se i zidnim slikarstvom; u Zagrebu 1922. pomaže J. Kljakoviću pri slikanju fresaka u crkvi Sv. Marka a 1932 (s M. Vankom) slika zidne kompozicije u »Gradskom podrumu«. Samostalno je slikao 1943. fresko-kompoziciju *Hrvatska škola* u Opatičkoj 10 u Zagrebu i započeo fresku u crkvi u Mariji Bistrici. God. 1971–73. oslikao je freskama Spomen-muzej na Tjentištu i prikazao prizore: *Okupator*, *Krvava rijeka*, *Proboj*, *Tifusari*, *Zbjeg*, *Planina bez milosti*, *Apokalipsa* i *Finale*. — Od najranijega razdoblja bavio se crtežom i grafikom; 1932. izdaje zbirku crteža *Podravski motivi* s predgovorom M. Krleže. Ilustrirao je knjige H. Kikića (*Provincija u pozadini*), M. Krleže (*Balade Petrice Kerempuha*), M. Ristića (*Turpituda*) i B. A. Krčelića (*Annuae*). Samostalno je izlagao u Zagrebu (1926, 1956. i 1973), Novome Sadu (1928), Bruxellesu (1959), Haagu, Groningenu, Bredi i Schiedamu (1960); Beogradu (1960, 1964), Ljubljani (1960), Slovenj Gradecu (1961), Stockholmu (1964), Rijeci, Opatiji (1965), Kruševcu (1967), Sarajevu, Milanu, Skoplju (1968) i u Bologni (1973). Sudjelovao je na svim izložbama »Zemlje«, na izložbama grupe »Mart«, te na izložbama »Pedeset godina moderne umjetnosti« (Bruxelles, 1958), »Novi realisti« (Haag, 1964) i »Umjetnost i otpor u Europi« (Bologna, 1965). Posthumno su mu priređene izložbe u Hlebinama (1976), Gornjoj Stubici (1980) i Tuzli (1982).

BIBL.: *Problem umjetnosti kolektiva*, Almanah savremenih problema, Zagreb 1932; *O našem slikarstvu*, Savremena stvarnost, 1933, 2; *Likovna grupiranja u Hrvatskoj*, Ars 37, Zagreb 1937, 1 i 3–4; *Riječ o kritici i organizaciji kritike*, Republika, 1950, 2–3; *Iz dnevnika 1918*, Literatura, 1959, 14; *Kako je osnovana Zemlja*, Politika, 28. II 1965.

LIT.: *Lj. Babić*, Uz slike Krste Hegedušića, Obzor, 5. III 1929. — *G. Gamulin*, Umjetnost Krste Hegedušića, Signali, 1932, 3–4. — *J. Depolo*, Krsto Hegedušić, Vjesnik, 13. III 1958. — *A. Čelebonović*, Krsto Hegedušić, Politika, 15. VI 1958. — *O. Bihajli-Merin*, Hegedušić, Letopis Matice srpske, Novi Sad 1964, 1. — *D. Horvatić*, Hegedušićeva Podravina, Kaj, 1968, 1. — *M. Šolman*, Krsto Hegedušić (katalog), Zagreb 1973. — *M. Krleža*, V. Maleković i D. Schneider, Krsto Hegedušić, Zagreb 1974. — *M. Matković*, Krsto Hegedušić, Forum, 1975, 4–5 — *V. Maleković*, Seljačke bune u djelu Krste Hegedušića (katalog), Gornja Stubica 1980. D. Hé.

Ž. HEGEDUŠIĆ, Motiv iz Sremske Mitrovice. Zagreb, Moderna galerija

Ž. HEGEDUŠIĆ, Plavi kardiogram

